

ИНТЕРЕСИ МАЊИНСКИХ АКЦИОНАРА ПРИ КОНСОЛИДОВАЊУ ФИНАНСИЈСКИХ ИЗВЕШТАЈА

INTEREST OF MINORITY SHAREHOLDERS IN CONSOLIDATED FINANCIAL STATEMENTS

Бојана Вуковић¹

Универзитет у Новом Саду, Економски факултет, Суботица, Србија

Лука М. Филиповић²

Београдска пословна школа, Србија

Сажетак: Консолидовани финансијски извештаји намењени су презентацији информација о пословању групе предузећа као јединственог извештајног економског ентитета. Имајући у виду циљ консолидовања финансијских извештаја, у раду је презентована генеза теоријских оквира консолидовања и захтеви нормативног регулаторног оквира. Консолидовању финансијских извештаја приступило се из перспективе мањинских акционара, те су разматрана њихова обележја, третман и признавање интереса. Ицирпна анализа значаја и закономерности у динамици пословања мањинских акционара захтева свеобухватнији увид у факторе, околности и специфичности иманентне пословању сваке групе предузећа понаособ.

Кључне речи: консолидовани финансијски извештаји, мањински акционари

Abstract: The consolidated financial statements present information on the operations of the group of companies as a single economic reporting entity. Bearing in mind the objective of consolidated financial statements, in the paper is presented theoretical framework and requirements of normative regulatory framework. Consolidated financial statements are presented in the perspective of minority shareholders, so in the paper is discussed their characteristics, treatment and recognition of interest. A detailed analysis of the character and regularities in the business of minority shareholders requires a more comprehensive insight into the factors, circumstances and particularities inherent to the operations of each individual group of companies.

Key words: consolidated financial statements, minority shareholders

УВОДНА РАЗМАТРАЊА

Консолидовани финансијски извештаји усмерени су ка пружању свеобухватног увида у пословање групе као јединственог привредног субјекта у коме ће бити комбиноване активности ентитета који остварује контролу и контролисаног ентитета. Свеобухватним увидом у пословање групе обезбеђује се важан извор информација широком кругу корисника који своје одлуке посредно или непосредно везују за пословање групе. Сатисфакција

¹ bojanavuk@ef.uns.ac.rs

² office@euaudit.com

информационих потреба путем консолидованих финансијских извештаја полази од интереса већинског власника и надзорних одбора матичног предузећа, мањинских акционара, постојећих и потенцијалних поверилаца групе, инвеститора, државе преко менаџмента на свим нивоима групе и запослених.

Консолидовање финансијских извештаја подразумева синтезу свих појединачних финансијских извештаја предузећа која улазе у групу уз елиминацију трансакција или салда који настају између предузећа, чланица групе (Вуковић, 2013, стр. 511). Развој теоријских оквира консолидовања упориште налази у захтевима нормативне регулативе која усмерава процес консолидовања финансијских извештаја и пружа свеобухватна упутства за њихову ефикасну примену. Нормативна регулатива консолидовања финансијских извештаја огледа се у поштовању захтева професионалне, законске и интерне регулативе (Вуковић, Мијић, 2013, стр. 4). Под окриљем нормативног оквира детерминисан је циљ консолидовања финансијских извештаја у правцу пружања свеобухватног увида у финансијски, имовински и приносни положај групе као економске целине (опширније видети: Вуковић, Андрић, 2014, стр. 7-22). Реализацију основног циља у виду истинитог и објективног извештавања о перформансама групе као целине отежавају услови у којима настају консолидовани финансијски извештаји. Превазилажењем ограничавајућих околности у процесу састављања ствара се полазна претпоставка са аспекта методолошког обухвата консолидованих финансијских извештаја, односно третмана интереса већинских и мањинских акционара.

1. ГЕНЕЗА ТЕОРИЈСКИХ ОКВИРА КОНСОЛИДОВАЊА ФИНАНСИЈСКИХ ИЗВЕШТАЈА

Настанак консолидованих финансијских извештаја у почетном периоду се ослањао на захтеве теорије интереса, односно теорије квотног консолидовања. Сходно теорији интереса, у консолидовани извештај треба унети само оне вредности које су настале по основу квотног учешћа матичног у зависном предузећу. Основу за састављање консолидованих финансијских извештаја чине финансијски извештаји матичног предузећа и они треба да задовоље искључиво интересе акционара матичног предузећа. У складу са тим, консолидовани финансијски извештаји нису имали значај за мањинске акционаре зависног предузећа.

Теорија интереса дефинисала је јединствене принципе вредновања и приказивања позиција у консолидованим

финансијским извештајима у случају постојања мањинског учешћа. Сагласно овој теорији, приликом исказивања прихода у консолидованим извештајима, узимају се у обзир само приходи матичног предузећа у зависном предузећу. Учешће прихода мањинских акционара у зависном предузећу третира се као трошак. Мањинско учешће у зависном предузећу представља обавезу. Консолидовани биланс стања састоји се од средстава акционара матичног предузећа и обавеза по основу којих право над средствима имају мањински акционари.

Сви нереализовани добици и непокривени губици који су последица испорука зависног матичног предузећа, треба да буду елиминисани у мери власничког процента матичног у зависном предузећу. Сагласно овој теорији, средства стеченог предузећа се почетно консолидују у висини њихове књиговодствене вредности увећане за удео матичног предузећа у било ком вишку између фер и књиговодствене вредности. Према становишту Дејвис, Ларџеј, мањинско учешће у нето имовини ни по ком основу не указује на њихов удео у вишку између фер и књиговодствене вредности (опширније видети: Davis, Largay, 2008, стр. 28).

Захтеви ове теорије остварују се у случајевима када матично предузеће има 100% учешће. Присуство мањинских интереса доводи у питање релевантност информација на којима је заснована и указује на недостатке у примени. Мањински интереси не могу бити третирано као обавезе по било ком од прихваћених концепата обавеза. Приходи мањинског учешћа не испуњавају захтеве да буду третирано као трошкови. Износ стечених средстава и обавеза у консолидованим финансијским извештајима заостаје за захтевима извештавања по фер вредности. Без обзира што је ова теорија одражавала трошковни приступ са становишта матичног предузећа, довела је до недоследног третмана већинског и мањинског учешћа. Позиције у консолидованом билансу стања презентоване су по вредностима које не рефлектују ни метод историјског трошка ни фер вредност. Највећи недостатак огледа се у томе да група није третирана као економска целина што је условило да њени теоријски оквири буду кратког даха.

Теорија економског јединства полази од захтева за потпуним консолидовањем. Посматрана је група као економска целина у којој треба правити разлику између имовине која припада групи и имовине која припада мањинском учешћу у групи. Постоји једнак третман интереса мањинског и већинског учешћа. Састављање консолидованих финансијских извештаја сагласно захтевима ове

теорије узима у обзир интересе различитих група корисника, почев од акционара матичног предузећа, мањинских акционара зависног предузећа, поверилаца и кредитора. Извештавање о резултату пословања групе као јединственог ентитета подразумева укупан резултат матичног и зависних предузећа, који ће бити расподељен између већинских и мањинских учешћа у резултату зависног предузећа.

Мањинско учешће приказује се као посебна ставка капитала у консолидованом билансу стања. Однос између капитала и екстерних извора финансирања полазна је претпоставка процене будућих токова готовине, прихода и резултата матичног предузећа. Прецизно разграничење извора капитала и позиционирање мањинских акционара у оквиру капитала полази од карактеристика мањинских акционара које су сличне карактеристикама било којих других акционара групе, те се искључују из екстерних извора финансирања.

Теорија економског јединства разликује се од теорије интереса и са аспекта вредновања средстава. Вредновање средстава и обавеза у консолидованим финансијским извештајима врши се по фер вредности и након тога утврђује већинско и мањинско учешће у нето средствима. Фер вредност имовине зависног предузећа изведена је на основу цене плаћене за одређени проценат власништва у зависном предузећу. Према становишту Чен и Чен, цена плаћена од стране матичног предузећа за стицање већинског учешћа у зависном предузећу не може бити основа за вредновање мањинског учешћа (Chen & Chen, 2009, стр. 63). Ако матично предузеће врши апсолутну контролу над зависним предузећем, акције које припадају мањинским акционарима не представљају власништво капитала.

Сагласно захтевима Одбора за Међународне рачуноводствене стандарде и Стандарде финансијског рачуноводства у САД, дозвољено је да се вредност мањинског учешћа изведе на основу цене плаћене за стицање већинског учешћа. Међутим, према Венделу инвеститори су спремни да плате премију за стицање контролног учешћа у зависном предузећу, али најчешће нису вољни да купе преостала, мањинска учешћа по тим, вишим ценама (Wendell, 2008, стр. 25). У складу са тим, вредновање мањинских учешћа по цени већинског учешћа, прецењује вредност мањинског учешћа.

Имајући у виду ограничавајуће околности ових теорија, развијена је трећа, традиционална теорија консолидовања. Састављање консолидованих финансијских извештаја сагласно захтевима традиционалне теорије, усмерено је ка задовољавању

информационих потреба акционара матичног предузећа и ширег круга корисника, које између осталог чине и повериоци матичног предузећа. Мањинско учешће у зависном предузећу не узима се у обзир. Процедуре консолидовања резултата у складу су са процедурама консолидовања резултата теорије интереса. Мањинско учешће не третира се као трошак нити као обавеза. На име мањинског учешћа смањује се консолидовани резултат, а повећава капитал. Са аспекта консолидовања средстава стеченог предузећа, традиционална теорија следи процедуре теорије интереса и вреднује средства стеченог предузећа по њиховим књиговодственим вредностима. Вредновање средстава стеченог предузећа врши се заједно са учешћем матичног предузећа у вишку између фер и књиговодствене вредности. Нереализовани добици и непокривени губици по основу испорука зависног матичног предузећа се као и код теорије економског јединства елиминишу.

Развој теорија консолидовања условљавале су информационе потребе различитих група корисника. Теорија интереса усмерена је ка оним корисницима који сматрају да су консолидовани финансијски извештаји превасходно намењени задовољавању интереса акционара матичног предузећа. Са друге стране, теорија економског јединства, укључује шири круг корисника консолидованих финансијских извештаја, почев од поверилаца, преко власника мањинских учешћа и акционара матичног предузећа. Традиционална теорија служи задовољавању интереса акционара и поверилаца матичног предузећа, не узимајући у обзир постојање мањинског учешћа.

Усвајањем стандарда број 160-Мањински интерес у консолидованим финансијским извештајима од стране Одбора за стандарде финансијског рачуноводства истакнут је значај извештавања о мањинским интересима. Теорија економског јединства је постала основ консолидовања финансијских извештаја. У складу са тим, обелодањени су захтеви за извештавањем о мањинским интересима у зависном предузећу, који подразумевају:

1. идентификацију и презентовање власничких интереса мањинских акционара у консолидованом финансијском извештају у оквиру позиције капитала,
2. идентификацију и презентовање у консолидованом финансијском извештају висине резултата који се може приписати акционарима матичног предузећа и мањинским власницима (FASB 160-Noncontrolling Interests in Consolidated Financial Statements, 2014).

У процесу даљег развоја теоријских основа консолидовања постављено је питање рачуноводственог третмана учешћа матичног у зависном предузећу. Специфичан третман учешћа који је развијен условљава промене у финансијским извештајима зависног предузећа, не мењајући консолидоване финансијске извештаје и олакшавајући процес консолидације. Он подразумева да укупни трошкови аквизиције, односно фер вредност плаћена за стицање идентификованих средстава и обавеза од стране матичног предузећа, треба да буде основ за вредновање у финансијским извештајима зависног предузећа. Вредновање средстава и обавеза зависног предузећа не врши се по концепту историјског трошка. Према становишту Колија и Волкана овакав специфичан третман карактеристичан је у ситуацијама када матично предузеће стиче 97% и више зависног предузећа (Colley, Volkan, 1988, стр. 5). Не постоје преференцијалне акције нити било које екстерне обавезе, без обзира да ли зависно предузеће наставља са радом или бива припојено матичном предузећу. Ако пак, постоје мањински интереси у значајном проценту, матично предузеће неће моћи у потпуности да контролише зависно предузеће. Уважавање захтева овог специфичног третмана је дозвољено, али није обавезујуће.

Основне процедуре примене овог третмана карактерише елиминација нераспоређене добити из финансијских извештаја зависних предузећа у корист уплаћеног капитала у години у којој матично предузеће стиче контролно учешће у зависном предузећу. Ревалоризација нето имовине и гудвила зависног предузећа у складу је са фер вредношћу плаћеном од стране матичног предузећа. Заговорници овог концепта сматрају да је цена плаћена за преузимање, односно фер вредност у ситуацији када постоји значајна промена власништва, најрелевантнији основ за мерење имовине, обавеза и резултата зависног предузећа из перспективе матичног предузећа. У складу са тим, концепт историјског трошка није основан.

Извештавање о стању имовине и резултата зависног предузећа почива на истој основи као у консолидованим финансијским извештајима. Процес састављања консолидованих финансијских извештаја од стране матичног предузећа је поједностављен будући да су књиговодствене сведене на фер вредности преузимања. Са друге стране, критичари се слажу у схватању да се овим специфичним третманом нарушава концепт теорије економског јединства и историјског трошка. Промене у власништву зависног предузећа не успостављају нове рачуноводствене основе у финансијском извештавању и не

оправдавају ревалоризацију нето имовине зависног предузећа. Свесни чињенице да захтеви међународних стандарда и стандарда финансијског рачуноводства нису у складу са овим рачуноводственим третманом, Смит и Семен сматрају да њега ипак треба узети у обзир приликом наредних измена и допуна у постојећим стандардима (Smith, Saemann, 2007, стр.18).

2. ОСНОВНА ОБЕЛЕЖЈА МАЊИНСКИХ АКЦИОНАРА

Мањинска учешћа представљају део добитка, губитка и нето имовине који се може приписати учешћима у капиталу која не поседује матично предузеће, ни директно ни индиректно преко зависних предузећа. Интереси мањинских акционара условљавају искључивање из капитала, односно добитка и губитка оног дела који припада мањинским акционарима.

Нормативна регулатива која је превасходно усмерена ка разматрању интереса мањинских акционара ослања се на захтеве Међународног стандарда финансијског извештавања-3 Пословне комбинације, ФАСБ Извештаја 141-Пословне комбинације и ФАСБ Извештаја 160-Мањински интерес у консолидованим финансијским извештајима. Циљ усвајања ових стандарда огледа се у дефинисању јединствених и транспарентних смерница са аспекта извештавања о власничком интересу мањинских акционара у консолидованом билансу стања и нето резултатима у консолидованом билансу успеха.

Мањински интерес се код основног капитала утврђује из пословних књига. Код осталих врста капитала мањински део се утврђује рачунски. Ставља се у однос висина капитала која припада мањинским власницима капитала и висина сваке врсте капитала у консолидованом билансу. Вредност овог односа множи се износом оне врсте капитала за коју се израчунава мањински део. У консолидованом билансу успеха се посебно исказује део нето добитка који припада мањинским и већинским власницима матичног правног лица. Мањински интерес се искључиво утврђује у односу на резултат из биланса успеха зависног правног лица.

Интереси мањинских акционара доводе до разлика у исказивању показатеља којима се посматрају резултат, капитал и структура капитала. Специфични показатељи којима се утврђују интереси мањинских акционара у анализи консолидованих финансијских извештаја јесу стопа учешћа мањинских акционара у капиталу групе и стопа укамаћења капитала мањинских акционара.

Повећањем учешћа капитала мањинских акционара долази до раста значаја мањинских акционара за групу као целину. Већим учешћем мањинских акционара долазе до изражаја њихови интереси тако да се остварује значајнији утицај на доношење кључних одлука у пословању групе као јединственог извештајног ентитета.

Показатељем стопе укамаћења капитала мањинских акционара мерен је степен оплодње ангажованог капитала који припада мањинским акционарима. У посматраном периоду, паралелно са повећањем учешћа мањинских акционара у капиталу групе, долази до раста укамаћења њиховог капитала. Перманентни раст указује да се повећавају приносне способности групе, односно да је већи степен оплодње ангажованог капитала групе. Последице томе, повећава се степен оплодње ангажованог капитала који припада мањинским акционарима. Раст учешћа мањинских акционара у капиталу групе, не мора да имплицира раст степена оплодње њиховог капитала. Група може имати угрожене приносне способности и немогућност да у динамици пословања одбацује принос по основу употребе ангажованог капитала. У таквим околностима, раст учешћа мањинских акционара водио би већем степену преузимања потенцијалних губитака по основу угрожених приносних способности групе.

Мањински акционари могу поседовати кумулативне приоритетне акције зависног предузећа које су класификоване као капитал. У таквим околностима, матично предузеће израчунава свој део добитка или губитка након кориговања за дивиденде по таквим акцијама, независно од тога да ли су дивиденде објављене или не. Анализом капитала матичног предузећа у више узастопних периода могу се проценити могућности мултипликације капитала по основу већинског власништва. У таквим околности најчешће се изводе закључци колико се са једним динаром капитала већинског власника може контролисати динара капитала мањинских акционара.

Постојање мањинских акционара може условити проблеме приликом утврђивања нето готовинског тока по акцији као израза ликвидних способности групе. Разлоге проблема треба тражити у чињеници да је ограничена информациона моћ са аспекта утврђивања висине свих компоненти нето готовинског тока које се односе на већинске, а које на мањинске акционаре.

3. ПРИЗНАВАЊЕ ИНТЕРЕСА МАЊИНСКИХ АКЦИОНАРА

Признавање интереса мањинских акционара врши се сходно захтевима МСФИ 3-Пословне комбинације. Наведени стандард

пружа смернице са аспекта припреме консолидованих финансијских извештаја путем детерминисања принципа и захтева са аспекта признавања и мерења средстава, обавеза и осталих ставки укључених у процес консолидације. Сходно томе, стичалац може одлучити да призна интересе мањинских акционара у предузећу које стиче или по фер вредности (метод *Full Goodwill Accounting*) или као учешће мањинских акционара у идентификованим нето средствима предузећа које се стиче (опширније видети: Gallimberti, Marra, Prencipe, 2013). Признавање интереса мањинских акционара на дан стицања (куповине) биће приказано у следећем примеру.

Претпоставимо да предузеће А купује 60% учешћа у капиталу предузећа Б за 250 хиљада динара. Фер вредност учешћа мањинских акционара износи 200 хиљада динара. Фер вредност идентификованих средстава и обавеза предузећа Б је у износу од 350 хиљада динара. Пореска основица износи 45%. Вредност укупне активе/пасиве предузећа Б износи 400 хиљада динара. На дан аквизиције, фер вредност свих средстава и обавеза предузећа Б једнака је њиховој књиговодственој вредности. Изузетак представљају земљиште, зграде и нематеријална имовина, чија је фер вредност приказана у наредној табели:

Табела 1.: Књиговодствена и фер вредност имовине предузећа које се купује

Билансне позиције	Књиговодствена вредност	у хиљадама динара
		Фер вредност
Нематеријална имовина	30	130
Земљиште	45	185
Зграде	50	150
Укупно	125	465

извор: Калкулација аутора

Сходно захтевима МСФИ 3-Пословне комбинације, предузеће А може да призна интересе мањинских акционара на два начина:

1. по фер вредности (примењујући метод потпуног признавања goodwilla)
2. путем признавања пропорционалног учешћа мањинских акционара у фер вредности идентификованих нето средстава предузећа Б (IFRS 3-Business Combinations, 2014).

У случају да се предузеће А определи да примени метод потпуног признавања goodwilla, вредност интереса мањинских акционара одговара њиховој фер вредности, односно 200 хиљада динара. У том случају, укупна вредност предузећа (као да је реч о

100% учешћу на дан аквизиције) која ће бити коришћена у примени метода потпуног признавања goodwill израчунава се на следећи начин:

Трошкови преузимања предузећа А (60%)	250 хиљада динара
Фер вредност интереса мањинских акционара (40%)	200 хиљада динара
Укупна вредност	450 хиљада динара

Нето вредност више фер у односу на књиговодствену вредност идентификованих средстава предузећа Б обрачунава се на следећи начин:

Табела 2.: Обрачун разлике између књиговодствене и фер вредности имовине предузећа које се купује

у хиљадама динара

Билансне позиције	Књиговодствена вредност	Фер вредност	Разлика	Ефекти опорезивања	Нето износ
Нематеријална имовина	30	130	100	45	55
Земљиште	45	185	140	63	77
Зграде	50	150	100	45	55
Укупно	125	465	340	153	187

извор: Калкулација аутора

Укупна вредност предузећа Б утврђена је на следећи начин:

Књиговодствена вредност капитала	200 хиљада динара
Нето вредност идентификованих средстава	187 хиљада динара
Goodwill	63 хиљада динара
Укупна вредност (100%)	450 хиљада динара

Признавање goodwill врши се на следећи начин:

Књиговодствена вредност капитала	200 хиљада динара
Нето вредност идентификованих средстава	187 хиљада динара
Фер вредност 100% идентификованих средстава	450 хиљада динара

Признат goodwill 63 хиљада динара

У сврху консолидовања, предузеће А ће спровести елиминације на следећи начин:

Табела 3.: Спроведене елиминације у циљу консолидовања финансијских извештаја

у хиљадама динара

Билансне позиције	Актива	Пасива
Нематеријална имовина	100	
Земљиште	140	
Зграде	100	
Goodwill	63	
Капитал	200	
Учешћа у капиталу		250
Одложене пореске обавезе		153
Интереси мањинских акционара		200

извор: Калкулација аутора

Вредности нематеријалне имовине, земљишта и зграда су утврђене на основу разлике фер и књиговодствене вредности средстава, уз ефекте опорезивања (Одложене пореске обавезе). Goodwill се одређује на основу разлике вредности предузећа (450) и фер вредности идентификованих средстава (200+187).

Интереси мањинских акционара признати су у висини фер вредности која је формирана на следећи начин:

1. пропорционални удео у књиговодственој вредности капитала
2. пропорционални удео у висини разлике између књиговодствене и фер вредности нето средстава
3. goodwill који се приписује мањинским акционарима.

Обзиром да се интереси мањинских акционара признају у висини фер вредности, goodwill се признаје на име интереса већинских и мањинских акционара (full goodwill метод).

У случају да се предузеће А определи да призна пропорционално учешће мањинских акционара у фер вредности идентификованих нето средстава предузећа Б, goodwill се у консолидованим финансијским извештајима признаје у износу који се приписује предузећу А. У поступку признавања goodwillа, пре свега, полази се од признавања вишка средстава и обавеза, путем

компарације књиговодствене и фер вредности, као што је већ урађено у претходном примеру:

Табела 4.: Обрачун разлике између књиговодствене и фер вредности имовине предузећа које се купује

у хиљадама динара

Билансне позиције	Књиговодствена вредност	Фер вредност	Разлика	Ефекти опорезивања	Нето износ
Нематеријална имовина	30	130	100	45	55
Земљиште	45	185	140	63	77
Зграде	50	150	100	45	55
Укупно	125	465	340	153	187

извор: Калкулација аутора

Следећи корак представља признавање нето износа који се приписује ентитету који има контролу као: $187 \times 60\% = 112$. Након тога, признаје се износ Goodwillа на име трошкова преузимања од стране матичног предузећа на следећи начин:

Трошкови преузимања предузећа А динара	250 хиљада
Књиговодствена вредност капитала динара	120 хиљада
Нето вредност идентификованих средстава динара	112 хиљада
Goodwill (60%) динара	18 хиљада

У овом случају, предузеће А ће консолидовати учешће у капиталу предузећа Б на следећи начин:

Табела 5.: Спроведене елиминације у циљу консолидовања финансијских извештаја

у хиљадама динара

Билансне позиције	Актива	Пасива
Нематеријална имовина	100	
Земљиште	140	
Зграде	100	
Goodwill	18	
Капитал	200	
Учешћа у капиталу		250
Одложене пореске обавезе		153
Интереси мањинских акционара		155

извор: Калкулација аутора

Нематеријална имовина, земљиште, зграде и одложене пореске обавезе су признате у вредностима које се признају и по методу потпуног признавања goodwilla. Goodwill се признаје само у износу стеченом од стране предузећа А. Интереси мањинских акционара се признају на следећи начин:

1. пропорционални удео у књиговодственој вредности капитала,
2. пропорционални удео у разлици фер и књиговодствене вредности средстава и обавеза предузећа Б: $200 \times 0,40 + 187 \times 0,40 = 155$.

У овом случају, на име интереса мањинских акционара нема признатог goodwilla.

ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Консолидовани финансијски извештаји усмерени су ка презентацији информација о пословању групе као јединственог економског ентитета. Теоријски оквири консолидовања у почетном периоду су се ослањали на захтеве теорије интереса, која је била усмерена ка сатисфакцији интереса акционара матичног предузећа, не узимајући у обзир интересе мањинских акционара. Развојем теорије економског јединства посматрана је група као економска целина у којој су узети у обзир интереси и већинских и мањинских акционара у групи. Даљим развојем теоријских оквира настала је традиционална теорија консолидовања чије су процедуре консолидовања резултата биле кореспондентне процедурама консолидовања резултата теорије интереса. Са аспекта мањинских интереса, није постојао третман ни на име трошкова ни на име обавеза, осим што се на име мањинских учешћа смањивао консолидовани резултат, а повећавао капитал.

У основи свих теоријских оквира консолидовања, налазе се захтеви усмерени ка потпуној елиминацији салда у оквиру групе, трансакција, прихода, расхода и дивиденди, укључујући добитке и губитке из интерних трансакција који су признати на средствима. Настанак goodwilla условљава књиговодствени третман сходно захтевима МСФИ 3-Пословне комбинације. Са аспекта интереса мањинских акционара, стандард МСФИ 3-Пословне комбинације дозвољава алтернативни третман при исказивању интереса у проценту од фер вредности нето имовине стеченог предузећа. Саставни део процеса консолидовања финансијских извештаја огледа се у идентификацији мањинских учешћа у добитку и губитку консолидованих зависних предузећа. Поред тога, идентификују се

мањинска учешћа у нето имовини консолидованих зависних предузећа, одвојено од сопственог капитала матичног предузећа у тим зависним предузећима. У раду је разматран третман мањинских учешћа на дан спајања сходно захтевима МСФИ 3-Пословне комбинације. По том основу приказано је на који начин се могу признати интереси мањинских акционара по методи потпуног признавања goodwillа или као признавање пропорционалног учешћа мањинских акционара у фер вредности идентификованих нето средстава предузећа Б. Посебан третман мањинских учешћа постоји када је реч о променама у капиталу након дана аквизиције (спајања).

Интереси мањинских акционара значајни су за пословање групе као целине, обзиром да се већим учешћем мањинских акционара у групи остварује значајнији утицај на доношење кључних одлука. Исцрпнија анализа значаја и закономерности у динамици показатеља пословања мањинских акционара захтева свеобухватан увид у факторе, околности и специфичности иманентне пословању сваке групе предузећа. Само на тај начин могу се извести прецизнији закључци о томе у којој мери је пословање мањинских акционара од значаја за пословање групе као целине.

ЛИТЕРАТУРА

1. Chen, M. L. & Chen, R. D. (2009). Economic Entity Theory. *Journal of Finance & Accountancy*, 61-68.
2. Colley, J. R. & Volkan, A. G. (1988). Business Combinations: Goodwill and Push-Down Accounting. *Publication of the New York State Society of CPA's*, 74-76.
3. Davis, M. & Largay, J. (2008). Consolidated Financial Statements. *Journal of Finance and Accountancy Consolidation Theories*, 26-31.
4. Epstein, B. J. & Abbas, A. M. (2003). *IAS-Interpretation and Application of IAS*, John Wiley & Sons, New Jersey.
5. Financial Accounting Standards Board. (2014). *FASB 160-Noncontrolling Interests in Consolidated Financial Statements*. Преузето са сајта http://www.securitization.net/pdf/EY/FASB160_12Dec07.pdf дана 24. септембра 2014.
6. Gallimberti, C., Marra, A. & Prencipe, A. (2013). *Preparing and Understanding Consolidated Financial Statements under IFRS*. McGraw-Hill Education, Milano.

7. International Accounting Standards Board. (2014). *IFRS 3-Business Combinations*. Преузето са сајта <http://www.iasplus.com/en/standards/ifrs/ifrs3> дана 25. октобра 2014. године
8. Smith, P., & Saemann, G. (2007). Implications of the Joint FASB and IASB Proposal on Accounting for Business Combinations. *The CPA Journal*, 16-21.
9. Вуковић, Б. (2013). Методолошки аспекти састављања консолидованог биланса. *Зборник радова XVII Конгреса Савеза рачуновођа и ревизора Републике Српске*, 509-526.
10. Вуковић, Б., и Андрић, М. (2014). Анализа успешности групе предузећа на основу консолидованих финансијских извештаја. *9. Конгрес рачуновођа и ревизора Црне Горе – Рачуноводствена професија у функцији стварања пословног амбијента за напредак предузећа и смањење кредитног ризика*, 7-22.
11. Вуковић, Б., и Мијић, К. (2013). Регулаторни оквир финансијског извештавања групе предузећа. *Рачуноводство* (5-6), 3-12
12. Wendell, P. (2008). Revised Business Combination Accounting. *SEC Accounting Report*, 20-45.

Рад је примљен: 19.11.2014.

Рад је прихваћен за штампање: 03.12.2014.